

Autoportret

Ivanković, Laura

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:143761>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-18**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU
ODSJEK ZA VIZUALNE I MEDIJSKE UMJETNOSTI
PREDDIPLOMSKI STUDIJ LIKOVNE KULTURE

LAURA IVANKOVIĆ

AUTOPORTRET

ZAVRŠNI RAD

Mentor: doc.art. Hrvoje Duvnjak

Osijek, 2020.

Sadržaj

Sažetak

1. UVOD.....	5
2. JOŠKO ETEROVIĆ.....	7
3. O RADU.....	9
4. ZAKLJUČAK.....	14
5. IZVORI.....	15

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja _____ potvrđujem da je moj _____ rad
diplomski/završni
pod naslovom _____

te mentorstvom _____

rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog/diplomskog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanove.

U Osijeku, _____

Potpis

Sažetak

Završni rad bavi se analizom serije radova pod nazivom „Autoportret“. Iako sam rad nosi naziv autoportret, on nije tipičan autoportret. Nije prikazano lice niti ijedna karakteristika koja bi se mogla povezati s izgledom osobe te ga ono ne čini zapravo tipičnim autoportretom po samoj definiciji njega. Ipak sam ga nazvala tako jer sam u radu najviše pažnje posvetila sebi, odnosno kako sebe želim predstaviti u odnosu na nečiji rad, točnije u dodiru sebe s umjetnikom. Kako uljana boja pruža zaglađenost, mirnoću, ujednačenost i mir slike, za razliku od ulja novine pružaju razigranost forme i narušavaju monotonost slike. Najvažnija je sama igra riječi kroz motiv, što je za svakodnevnu komunikaciju između osoba, pa tako i umjetnika s radom, vrlo važna. Kako je druga ideja ovoga rada bila komunikacija između mene i samoga djela, tu komunikaciju odlučila sam prikazati kroz seriju od triju radova gdje ću izmjenjivati, odnosno izvesti kombinaciju tehnika na istim motivima umjetničkog djela Joška Eterovića pod nazivom „Zalaz“ koja je rađena po fotografiji snimljenoj u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu.

Ključne riječi

Autoportret, uljana boja, novine

Keywords

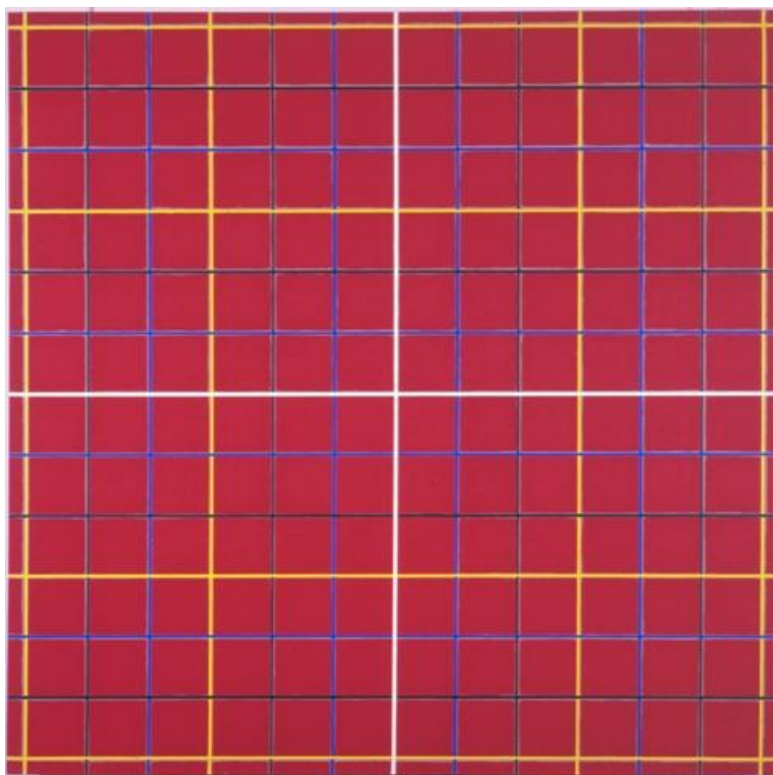
Self-portrait, oil painting, newspaper

1. UVOD

Serijom radova naziva „Autoportret“ težila sam prikazati sebe kroz ne tako tipičan prikaz, kroz nešto sasvim fizičko, odnosno izgled, nego ići u dublji kontekst i prikazati unutrašnjost sebe. Upravo je to jedan od razloga zašto ta dva različita materijala spajam. Smatram da uljane boje i novine najbolje mogu dočarati ono što sam ja, mir i nemir u jednome. Za novine, koje znamo da imaju više različitih funkcija, između ostalog, služe za prijenos informacija, rješavanje nekih problema, u svrhu zabave i mnogih drugih namjena, uzela sam ih kao sredstvo za rješavanje problema rada. To je ono što stoji između komunikacije gledatelja s djelom, a to su riječi i misli koje izgovorimo ili zadržimo za sebe prilikom susreta sa samim djelom. U ovom slučaju to je djelo već spomenutog Joška Eterovića, *Zalaz*. „Zalaz“ je naslikan 1976. godine te je ono akrilik na platnu dimenzija 240x240 cm.(Sl.1) Jedan od razloga zašto sam izabrala upravo taj rad jest njegova složenost, kao i jednostavnost u isto vrijeme. Pregledavajući njegove radove, igra kolorističkim vrijednostima i geometrizacija je ono što me privuklo kod Eterovića i razlog je zašto sam izabrala baš to djelo među fotografijama. Autoportret, kao što nosi naziv rada, jest zato što sam htjela pronaći sebe, izabrati nešto iz ovog područja što će mi osobno biti najveće zadovoljstvo, ne samo u izradi njega, nego da se mogu poistovijetiti njime kao osobom. Kada bismo gledali radove zasebno, izgubila bi se ideja samoga rada i djelovali bi prazno što je vrlo važno. Važna je ideja rada - oni čine jednu cjelinu. Jedan bez drugoga djeluju nepotpuno, ali stavljajući jedne uz druge oni dobijaju svoje značenje. Upravo tu je važan taj krug, gdje ćemo i u životu naići na mnogo stvari koje jedna bez druge ne idu, nemaju smisao. Svakome od njih sam, bez obzira na ideju, pristupila s drugačijim raspoloženjem, ideje su se mijenjale i zato jedan djeluje potpuno, drugi praznije, ali zajedno oni čine jednu ravnotežu.

Slika.1 „fotografija snimljena u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu“

Slika 2. „Zalaz (Za Barnetta Newmana)“, 1976. g. akrilik / platno, Joško Eterović

2. JOŠKO ETEROVIĆ

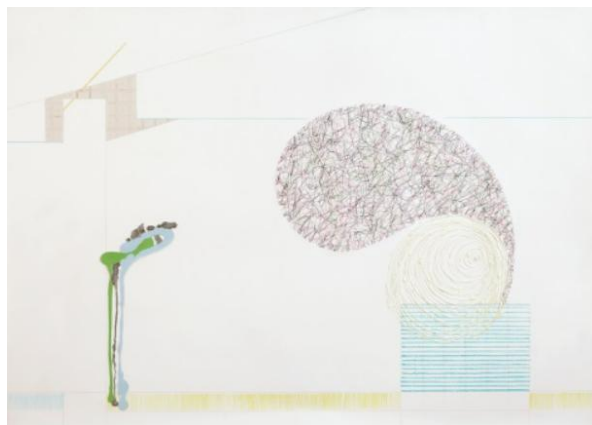
„Umjetnik rođen 1943. godine u Splitu. Tijekom svog života mijenja mjesta boravka pa je tako živio na otoku Braču (Pučišće), u Rijeci, Zagrebu i Parizu gdje je ujedno i održano njegovo prvo izlaganje u pariškoj Galerie de Beaune 1970. godine. Nakon toga, izlaže i samostalno, ali i u sklopu izložbi drugih umjetnika. Njegov rad možemo promatrati u dva ciklusa: na plohi u slikarstvu, u prostornim objektima, skulpturama i instalacijama, kolažu i crtežu te kiparskom i slikarskom. „Ono što je prepoznatljivo kod njega jest apstrakcija, sklonost redukcijonizmu te geometrijska strogost zbog čega je bio nazivan slikarom geometrijske apstrakcije. U djelima su mu krug i kvadrat imali najznačajniju ulogu.“¹

„Rad mu se odvija kroz različite cikluse, iako sami nazivi su povezani uz njegov rad: Prekinuta linija (1970.), Kvadrat (1975.), Vrijeme i gradnja (1978.), Tok vrpce (1982.), Novopointizam (1985.), Sol Invictus (1986.), Kamenolom (1990.-1996.), Zakrivljena ravnina (1997.) i Mutacije (2000.-2002.).“² „Eterović uz geometrijsku apstrakciju započinje i sa organskom formom koja s ciklusom Mutacije postaje dominantna kojima su prethodili mnogi crteži, a među njima je i JR 1A.“³ Geometrijsku apstrakciju začeo je slikar Kazimir Maljevič. Apstrakcija izaziva najviše otpora kod ljudi jer se cijelo vrijeme težilo materijalnoj egzistenciji. Ono što je konačno pružilo prestanak tog otpora kod publike bio je Maljevičev „Crni kvadrat na bijelom polju“ iz 1913. godine kojim utvrđuje da je kontrast osnova umjetnosti. Njegov cilj je potpuno se odmaknuti od predmetnog, težeći osjećaju i savršenom skladu oblika i boja, osnovnih geometrijskih oblika i kompozicijama crta. Time upravo taj smjer u slikarstvu, koji nastaje 1913. u Rusiji, naziva suprematizam.

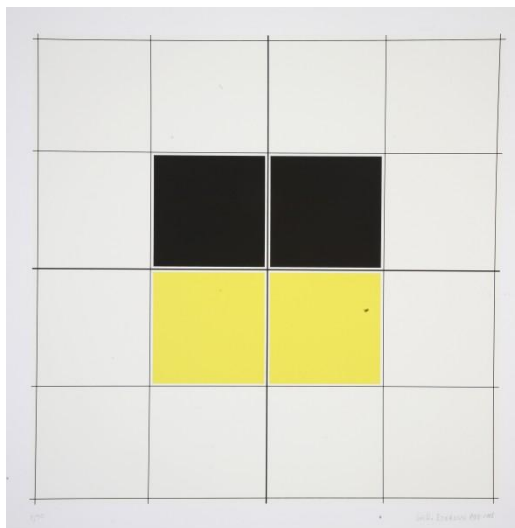
¹ Izvor- <https://www.moderna-galerija.hr/josko-eterovic/>

² Izvor- <https://www.galerija-luka.com/eterovic-josko>

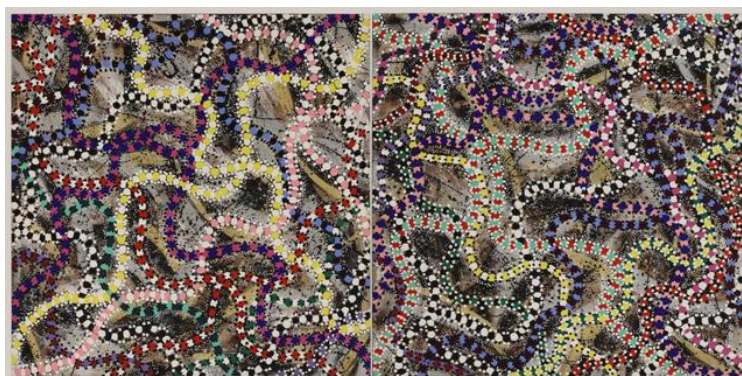
³ Izvor- <http://www.zbirka.mmsu.hr/Predmet/7390/o/2000/10>

Slika 3. „JR 1A”, 2001. olovka, pastel, plastika, papir, Joško Eterović

Slika 4. „Bez naziva”, 2009., svilotisak, Joško Eterović

Slika 5. „Pod nebom I“, 1983., akrilik / platno, Joško Eterović

3. O RADU

Format je vertikalno postavljen pravokutnik. Prije samog početka rada uzela sam medijapan te ga izrezala u željenu veličinu. Za preparaciju površine koristila sam betonsku bijelu boju. Za premazivanje medijapana služila sam se kistovima i valjkom radi što boljeg prianjanja uz površinu. To je ujedno poslužilo kao i dobra podloga jer potezi podsjećaju na površinu zida što je bio i cilj. Prikaz slike je naznačen unutar planova koji definiraju privid prostora i tematske naznake. U prvom planu prikazana je osoba, u ovom slučaju to sam ja koja želi doći u dodir s umjetnikom te u drugom planu je djelo Joška Eterovića. Raspored unutar formata prikazuje na asimetričnu raspodjelu desne i lijeve strane. Na desnim polovicama radova dominira osoba te dio kopije djela, dok na lijevoj polovici kod sva tri rada prevladava sama kopija djela s vidljivom bijelom pozadinom. Iz tog razloga desna strana nam vizualno izgleda „teža“ od lijeve. Dimenzije rada su 1,40x1,10 cm. Razlog zbog kojeg mi se djelo činilo vizualno zanimljivim i zbog kojeg sam ga izabrala jesu njegove čiste, čvrste linije koje su naslikane toliko pedantno pa cjelokupno izgleda kao jedna savršena forma gdje će upravo na mom radu tu formu narušavati novine. Ako krenemo od toga da smo svi mi misaona bića, prvi od triju radova u seriji je taj gdje sam ja, odnosno moja silueta oblikovana novinama. Sam rad koji stoji ispred mene naslikan je uljanim bojama, čisto, što sličniji je samom radu Eterovića. (Sl.6) U sljedećem djelu, rad je taj koji je oblikovan novinama, dok sam ja uljanim bojama, ali gdje ipak vidimo male naznake novina, a to je upravo sam tijek komunikacije i shvaćanje poruke koje nam ono želi prenijeti te ono što mi sami shvatimo. (Sl.7) Da bismo došli do trećeg rada, odnosno da bismo iskomunicirali sa samim djelom i što umjetnik njime poručuje, važna je međusobna komunikacija gledatelja i onoga što taj rad predstavlja. Treći rad iz serije je iz tog razloga u potpunosti u novinama, odnosno dva motiva, ali da to sve ne bi bilo tako monotono, a smatrajući da je ideja dovoljno jasna, ipak sam odlučila na samim motivima malo oslikati i prošarati uljanim bojama da to sve ne bi djelovalo jednolično i da bi bilo ipak malo razigranije. (Sl.8) No nije samo to razlog, prošaranost obaju motiva je iz razloga ako ono nama prenosi neku informaciju, odnosno želi nam prenijeti poruku te kako sam ja kao osoba prikazana uljanim bojama, kombinacijom obaju materijala na motivu, pokazuje da ipak i ja kao gledatelj ostavljam traga na samome umjetnikovu djelu jer i moje mišljene, kao i mišljenje drugih pridonosi shvaćanju umjetnikovog djela i isto tako ne prenosi on samo nama poruke već i mi njemu. S obzirom da prvi dojam steknemo na osnovu nečega fizičkog, vizualnog i opipljivog, tako je i mene ovaj rad privukao zbog boja. Kolorizam koji karakterizira povratak plošnosti, dolazi do oslobađanja od potrebe za trodimenzionalnošću,

izbjegavanje većih količina svjetla i sjene te izmjena toplih i hladnih boja jednaka inteziteta daje tu toplinu i čistoću rada. Kako je boja osnovno izražajno sredstvo u slikarstvu, tako svaka od ovih boja na radu predstavlja jedan dio mene kao osobe, moj karakter te njoj pridodajem posebno značenje, kako u radu tako i u stvarnosti. „Boje su oduvijek imale raznolike simbolike, od psihičke, fizičke pa sve do predstavljanja neke kulture, vjere ili tradicije.“⁴ Iako svaka boja ima svoju ulogu, odnosno svoje značenje, crvena je emocionalno najsnažnija boja te time privlači veliku pozornost u bilo kojem mjestu, trenutku, situaciji. Ona kao sama po sebi pruža veliki kontrast odnosno asocira nas jednako tako i na loše, ali i na dobro. Mnoge asocijacije koje nas odmah povezuju s crvenom su krv, vatra, opasnost, koja je povezana s ratom i stradanjima. Sve asocijacije vezane su uz negativan kontekst crvene boje. No, nije sve tako crno, ima ona i onu ljepšu, pozitivniju stranu, ako gledamo iz malo drugačijeg ugla. S ljepšim pogledom na svijet ona predstavlja život, strast i ljubav. Upravo zato ju svrstavam među boje koje najbolje karakteriziraju mene kao osobu, moju čvrstinu, u svemu se trudim vidjeti lijepo, ali uz mnoge prepreke u životu. Primjećujemo da je crvena glavna boja na radu, daje toplinu, te time kao i njezina simbolika čini ovaj rad energičnijim. „Prva asocijacija na žutu boju je sunce te ju odmah možemo povezati s toplinom i vedrinom pa nam tako odiše optimizmom.“⁵ Iako prekomjerna količina žute boje može imati uznemirujući utjecaj na ljude, u ovome slučaju ona daje svježinu i mirnoću radu jednako kao i plava boja. Plava boja djeluje dosta stabilno, kao i prethodne boje povezana je sa smirenošću. Simbolizira samopouzdanje, povjerenje i odanost, no kao i ostale boje ima i ona svoju slabiju stranu, a to je da isto tako suprotno ovome predstavlja tugu i usamljenost. Bijela boja, iako je neboja, smatra se bojom savršenstva. Za razliku od crne, koja je suprotnost ostalim bojama jer se veže najčešće uz smrt i zlo, njezina simbolika je pozitivna, povezana je s čistoćom i dobrotom te djevičanstvom. Pa tako kako na radu imamo čiste boje, koje imaju čvršće značenje, ipak svijetljenjem boja na sljedećem radu te prema njihovom značenju, kraj čvrstih stavova, odluka ili nesigurnosti, prikazujem sebe kao jednu nježnu, mekanu osobu, koja se trudi odisati pozitivnošću, te iz toga razloga boje su vedrije. Jasno vidimo da svaka boja bila u prekomjernoj količini ili u samom značenju ima i dobre i loše strane. Lako se može povezati sa svakom osobom jer svi mi imamo i dobro i loše, bilo ono unutar nas ili nešto što nam se ne sviđa na nama samima. Upravo iz prethodno navedenih razloga smatram da je boja uvelike utjecala na sam naziv rada jer to je ono što sam ja, s dobrim i manje dobrim stranama jer boja

⁴ Izvor- <https://www.mreza-mira.net/vijesti/razno/znacenje-boja/>

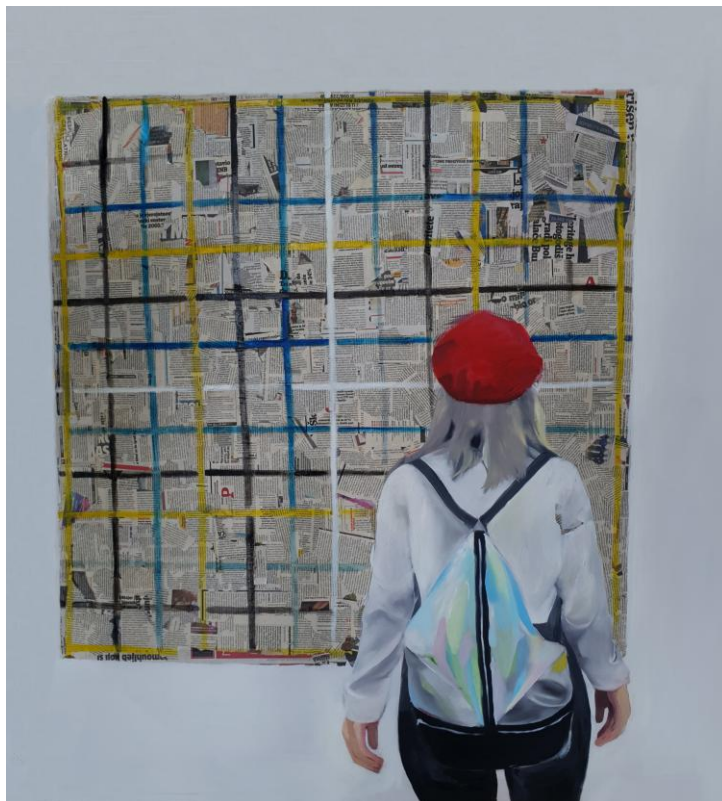
⁵ Izvor- https://gorila.jutarnji.hr/vijestigorila/gorilopedija/lifestyle/obrazovanje_i_psihologija/simbolika_boja/

gdje je na prvom radu uvelike čista i intezivna, u drugome, ona je nježnija i nečista te time pruža još jedan kontrast.

S obzirom da je rad rađen po predlošku fotografije, možemo povezati slikarstvo i fotografiju. Kakav utjecaj fotografija ima na slikarstvo? Koja je to riječ koja asocira na fotografiju? Trenutak. Samo jedan trenutak bio je dovoljan da fotografija nastane u muzeju ispred već prikazanog rada Joška Eterovića i upravo taj trenutak je odigrao veliku ulogu u samoj ideji rada. Smatram da fotografija ima dobru ulogu. Iako ćemo uvijek biti za to da je nešto bolje raditi po motivu uživo, mnogi imaju problem kako i što naslikati ili izraditi te zahvaljujući fotografiji, uz knjige i internet je danas mnogo lakše pronaći inspiraciju za vlastite radove i kroz mnoge primjere te u konačnici pronaći ono što nama najviše odgovara. Kako se i sami odlučimo na slikanje prema predlošku tako i rad postaje kopija kopije kopije. Samim time što sam se fotografirala ispred samog djela, ono je već postalo kopija, rad je postao reprodukcija već gotovog rada. Zaustavljajući trenutak prostora i vremena, prenoseći na svoj rad želim ovjekovječiti poveznicu između sebe i već navedenog umjetnika. Iako je prostor stvarnost u kojoj živimo i u kojoj se svakodnevno krećemo, mi taj prostor ne možemo doživjeti. On je praznina između nekih oblika koji ga čine i oblikuju, zbog čega je vezan uz volumen. Iako nisam težila prikazu volumena, on je pak na jednom radu vidljiv. Kapa koja se nalazi na meni, i u jednom radu je kolažirana u slojevima pa ipak čini granicu od umjetnikovog rada i osobe ispred nje, nije ipak sve plošno, granica između gledatelja i rada postoji, a to je sama ta granica pojedinačnog shvaćanja nečijeg djela.

Slika 6. „Autoportret“

Slika 7. „Autoportret“

Slika 8. „Autoportret“

4. ZAKLJUČAK

Kako sam uvijek težila slikanju nečeg predmetnog, držeći se strogo toga, prikazujući ih onakvim kakvima jesu, ovaj put sam imala želju udaljiti se od toga, težeći prema čistim likovnim vrijednostima. Iako je rad nastao po predlošku fotografije, ipak sam željela osjetiti slobodu pri samom radu, nisam željela držati se striktno onoga što jest. Iako volim čistoću koju sam si pružila prilikom slikanja već postojećeg rada, ipak nisam htjela ići u prevelike detalje oslikavanja sebe, boje koje su dosta pastelne, nježni prijelazi su ono što je meni pružilo slobodu. Nisam bila opterećena ponekim mrljama, bacanjem komadića novina na poneki dio sebe, sama sloboda mi je bila u igri, radeći ono što mi dođe u trenutku. Upravo taj trenutak je bio iznimno važan pri ideji ovoga rada. Kopiranjem već postojećeg rada, želim prikazati da svatko može biti dio umjetničkog djela te da se svatko može povezati s umjetnošću i sa samim umjetnikom što je u ovome slučaju bio Joško Eterović. Bio to umjetnik ili tek samo jedan čovjek koji je iz znatiželje došao posjetiti izložbu sasvim nebitno.

Ono što svako djelo pruža jest protok informacija, svaka naša misao, nevažno je li ju sam umjetnik imao u glavi prilikom izrade, upravo je dio tog rada, ono se nadovezuje, nadograđuje na već nešto analizirano. Težeći slobodnijem pristupu, individualnosti, eksperimentiranju, željela sam biti kreativnija, prateći osjećaje, ali i misli koje u svakom trenutku možemo poistovijetiti s novinama, jer novine su ono što čini svako biće od nas, a to je mnoštvo informacija. Umjetnost u suvremenom društvu ne čini samo ono što vidimo ili što čitamo, nego i ono što osjetimo, a to je po meni jedan itekako još neotkriveni svijet. Umjetnost nam pruža beskonačno mogućnosti, a na nama je da se igramo i pokušavamo te možda i sami budemo dio nečeg još neotkrivenoga.

5. IZVORI

<https://www.galerija-luka.com/eterovic-josko> (25.08.2020.)

<https://www.moderna-galerija.hr/josko-eterovic/> (25.08.2020.)

<http://www.zbirka.mmsu.hr/Predmet/7390/o/2000/10> (25.08.2020.)

https://gorila.jutarnji.hr/vijestigorila/gorilopedija/lifestyle/obrazovanje_i_psihologija/simbolika_boja/ (25.08.2020.)

<https://www.mreza-mira.net/vijesti/razno/znacenje-boja/> (25.08.2020.)